

Paul van der Steen, ***Ware grootheid, schamele kleinte. Twee eeuwen Nederland***

(Amsterdam: Balans, 2013, 272 pp., ISBN 978 94 600 3697 2).

Paul van der Steen – onder meer biograaf van Jo Cals – is behalve journalist ook een productief historicus. Met enige regelmaat verschijnen zijn puntige boekbesprekingen over recente politieke geschiedenis in dagblad *Trouw*. Vanaf november 2012 schreef hij in dezelfde krant een wekelijkse rubriek over tweehonderd jaar koninkrijk. Doel was stil te staan bij momenten en ontwikkelingen ‘die de Nederlanders uit elkaar dreven of juist bijeenbrachten’. Van de landing van de toekomstige koning in Scheveningen in 1813 tot de troonswisseling in 2013. De 59 essays – alle ongeveer 1300 woorden lang – zijn nu gebundeld in deze mooie, geïllustreerde uitgave.

De auteur geeft geen motivatie voor zijn keuze van de onderwerpen in deze bundel. Hij lijkt vooral zijn weetgierigheid achterna te zijn gegaan. Soms is er ‘overlap’ met de Canon van de Nederlandse geschiedenis (de Grondwet van 1848, Srebrenica 1995) maar vaker gaat het om gebeurtenissen, monumenten of personen die minder voor de hand liggen. Zo leveren de stukjes over Hansje Brinker en Frau Antje mooie beschouwingen op over het beeld van Nederland in het buitenland. Aandacht is er ook voor sport: de Elfstedentocht en de voetbalgekte. Elk essay wordt gekenmerkt door aanstekelijke nieuwsgierigheid, vlotte schrijfstijl en gevoel voor humor.

Van der Steen toont zich wars van pretenties. Hij is op zoek naar ‘wat Nederland Nederland maakt’ maar wijst elke definitie van de nationale identiteit van de hand. Daarvoor is het begrip hem te vluchtig en te veranderlijk. Met instemming citeert hij de wijze raad die Ernst Kossmann ooit gaf: ‘Loop er liever met aandacht omheen, bekijk het van alle kanten maar stap er niet in, behandel het kortom als een enorme kwal op het strand’.

In de krant was natuurlijk geen plaats voor voetnoten, maar ze ontbreken ook in dit boek. Dat is jammer, want de lezer wil meer weten over vindplaatsen. Vooral in de stukjes waarvoor Van der Steen eigen onderzoek deed – zoals over de Watersnoodramp of de totstandkoming van het homohuwelijk – was enige toelichting op zijn plaats geweest.

De titel van het boek is merkwaardig gekozen. ‘Hoe deugd naar ware grootheid streeft’, zijn de woorden van de negentiende-eeuwse dichter Willem van Zeggelen. En Robert Fruin betreurde in 1882 de ‘schamele kleinte’ van de Nederlandse natie. De

gesuggereerde zwart-wit tegenstelling is niet helemaal duidelijk: dromen over ‘ware grootheid’ kunnen immers misplaatst zijn terwijl het besef van kleinte ook tot realiteitszin kan leiden. Misschien had de titel van het woord vooraf de lading beter gedekt: ‘Met aandacht rond de kwal lopen’. Want dat is precies wat Van der Steen in dit boek deed.

J.W.L. Brouwer, Centrum voor Parlementaire Geschiedenis Nijmegen